

спілкування, мають катарсичний характер естетичних відношень. До тем, які пропонуються студентам на самостійне опрацювання, важливо готувати відповідні методичні вказівки.

Отже, застосування виділених педагогічних умов дозволяє формувати естетичне сприйняття і в цілому естетичну культуру майбутніх вчителів образотворчого мистецтва, забезпечує діалогові засади взаємодії викладача і студента в процесі опанування творів мистецтва, розвиває творчу самостійність в опрацюванні і створенні власних творів як ознаки готовності майбутніх учителів образотворчого мистецтва до професійно зорієнтованої творчої діяльності.

Література

1. Коновець С.В. Підготовка вчителя образотворчого мистецтва: методичний посібник / С.В. Коновець. – Рівне: Агенція М і Со, 2002. – 76 с.
2. Кузьмина Н. В. Понятие "педагогическая система" и критерии системного педагогического исследования /Н. Кузьмина – Л.: Изд-во ЛГУ, 1980. – 210 с.
3. Лозовой В.О. Філософія. Логіка. Етика. Естетика. Підручник /В.О. Лозовой, С.М. Пазиніч, О.С. Пономарьов. – Харків: Право, 2009. – 547 с.
4. Полатайко О.М.Формування художньо-образного мислення майбутнього вчителя музики у процесі інтерпретації творів мистецтва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02/ О.М. Полатайко. – Київ, 2010. – 20 с.
5. Ромінець В.А. Психологія творчості / В.А. Ромінець. – К.: Либідь, 2004. – 167 с.

УДК 378.6:37(510).016:784.4(043.3)

Сунь Гоцян

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ КИТАЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТІВ МИСТЕЦТВ

В статье рассматриваются методологические основы вокальной подготовки китайских студентов в системе межкультурной интеграции вокальных традиций Украины и Китая.

Ключевые слова: *китайские студенты, методологические основы, вокальная подготовка, межкультурная интеграция, вокальные традиции Украины и Китая*

In the article methodological bases of vocal preparation of the Chinese students are examined in the system of intercultural integration of vocal traditions of Ukraine and China.

Keywords: *Chinese students, methodological bases, vocal preparation, intercultural integration, vocal traditions of Ukraine and China.*

Сучасні світові тенденції розвитку гуманітарного знання, що спрямовані на обмін культурними й освітніми технологіями, забезпечують модернізацію й інтеграцію системи освіти в міжнародний освітній простір. По законам діалектичної логіки, для розкриття змістовної сутності предмета, який вивчається, необхідно звернутися до методологічного аналізу тієї галузі до якої відноситься цей предмет – тобто навчити студента аналітично мислити, сформувані методологічну культуру студента-музиканта, щоб науково-дослідна робота мала методологічний характер.

До методологічної культури педагога-музиканта відноситься «прояв здібності мислити, самостійно порівнювати, зіставляти різні точки зору, виявляти власну позицію, науково обґрунтовувати й професійно відстоювати її» [1, 5]. Відносно визначення методологічного характеру науково-дослідної роботи, слушно познайомитися з думкою Є. Абдуліна, який вважає, що: "У своєму професійному вдосконаленні кожному педагогові-музикантові необхідно вчитися досліджувати самого себе, аналізувати свою професійну діяльність, рефлексувати діяльність колег і вихованців, осмислювати ефективність вживаних методів викладання, аналізувати результати конструювання змісту музичної освіти та намагатися сформулювати для себе вихідні установки, принципи цього дослідження. При

такій спрямованості зміст діяльності в області педагогіки музичної освіти набуває методологічного характеру" [1, 8].

Сутність методологічного аналізу будь якої галузі, в тому числі й музично-педагогічних знань, включає в себе вивчення провідних ідей філософського, загальнонаукового та вузько наукового рівнів (І. Блауберг, Б. Гершунський, А. Зись, А. Нікіфоров, В. Шубинський, Е. Юдін та ін.). Відносно музично-педагогічного ракурсу навчання, у теоретичному плані суть методологічного аналізу науково-дослідних матеріалів полягає в тому, що за його допомогою відбувається певне проектування педагогічно-експериментальної діяльності, з визначенням наукових підходів, на основі яких відбувається дане проектування, з окресленням мотиваційно обумовленої цілеспрямованості процесу навчання і логіко динамічним змістовим наповненням [1, 77].

У даній статті ми зупинимось тільки на філософських провідних ідеях китайської культури, які безпосередньо відносяться до нашої роботи, оскільки в дослідженні вони виконують основоутворюючу і регулюючу функцію, допомагаючи визначити доцільність постановки означеної проблеми, логіку визначення змістовного наповнення теоретичної бази, науково-творчий напрям дослідження, шляхи його вивчення. [1; 58, 59].

Китайська система вищої мистецької освіти може пишатися дослідженнями в галузі різних напрямків вокальної підготовки майбутніх учителів музики, саме дисертаціями: Ван Цзяньшу, Ван Шаньху, Ван Лей, Вей Лімін, Лі Чіньпен, Ма Цзюнь, Пан На, Цзінь Нань, Чен Дин та ін.

У цьому контексті для розробки теоретичних основ стратегії різних видів підготовки зарубіжних студентів в інститутах мистецтв, зокрема методологічних підходів вокальної підготовки китайських студентів як майбутніх учителів музики, необхідно розкрити культурно-освітні підвалини й попередній соціально-історичний досвід цього напрямку освіти, звернутися до першоджерел виникнення духовних канонів життя, провідних філософських ідей, перших витоків видів мистецтв та освітньо-виховних традицій Стародавнього Китаю. Культурно-історичний підхід до вивчення педагогічних явищ на думку багатьох науковців: Віт. Бондаря, В. Гудоніса, І. Зязюна, Ф. Корольова, Е. Кучменко, М. Малофєєва, М. Ярмаченка та величезної плеяда інших представників історичної науки "розширює обрій дослідження й підводить до більш глибокого розуміння сутності самого явища".

Історія існування Китаю, що зафіксована в стародавніх надписах на каменях, панцирах черепах, кістках тварин, пізніше на бамбуку, шовку тощо налічує майже п'ять тисяч років. Впродовж тривалої еволюції утворилась перша китайська рабовласницька держава, виникали і забудовувались перші міста, почався розвиток писемності, був винайдений секрет бронзового лиття та багато іншого. Поступово на початку першого тисячоліття почали утворюватись самостійні царства, які постійно воювали за володарювання та підкорення менш сильних царств. Особливих успіхів у цих захватницьких війнах досягла держава під керівництвом династії Цинь, яка в становленні і подальшому розвитку китайської культури відіграла визначну роль (О. Щолокова) [9, 106].

«Кардинальні зміни в духовному житті китайців, пише О. Щолокова, визначали епоху Цинь як класичний період в історії Китаю. То був час широкого та відкритого змагання ідей, напруженого інтелектуального життя, поширення гуманістичних учінь та ін. На міських майданах, вулицях, у палацах правителів відбувалися філософські диспути, змагання в красномовстві. В цю епоху «суперництва ста шкіл» «золоту добу» філософії склалися основні напрямки філософської думки – конфуціанство, даосизм, моїзм та ін.. Саме тоді, внаслідок подолання архаїчних форм суспільної свідомості та трансформації міфологічного мислення, сформувався новий тип особистості, звільненої від умовностей традиційного світогляду. ...Розвитку гуманітарних знань сприяло поширення писемності серед усіх верств населення. Це сталося завдяки переходу письма з вузьких бамбукових дощечок на письмо на шовку, оскільки розміри шовкового матеріалу не лімітували розміри текстів» [8, 107].

Витоки філософського мислення китайців, що безпосередньо пов'язані з нашим дослідженням, сфокусувались переважно в канонічних джерелах філософської школи Конфуція (Кон-Фу-цзи 551-479 рр. до Р.Х.). У формуванні моральних принципів, на яких, на

думку Конфуція мають ґрунтуватися закони розвитку суспільства це: принцип поваги до предків і старших в родині, синівської і братської доброчесності, зміцнення моральних устоїв, добродійність у людських взаємовідносинах. Маральне кредо Конфуція і основні духовні принципи його школи в узагальненому вигляді сформульовані В. Петрушенко, а саме: «Вищим проявом добродійності є людинолюбство («жень»), гуманність, здатність бачити в людині людину, мати любов до людей, що характеризується шанобливістю, великодушністю, правдивістю, милостивістю, розторопністю, сприяє тому, щоб допомогти іншому досягти того, чого хотів би сам для себе – *«Чого не хочеш для себе, не роби іншим»* [5, 40].

Освіті й знанням, отриманим в процесі навчання, Конфуцій надавав особливого значення, пов'язуючи їх із засобом удосконалення людини та подальшим розвитком суспільства. Головною його настановою в навчанні було: «слухати багато, вибирати з почутого краще і наслідувати йому; бачити багато і запам'ятовувати те, що бачив». Для настанови майбутнім учителям Конфуцій використовував принцип риторичних запитань: *«Якщо не можеш удосконалювати себе, то як зможеш удосконалювати інших людей?»*.

Краще зрозуміти фундаментальні особливості джерел філософського мислення китайців дозволяє співставлення концептуальних ідей східної і західної філософії, що в сучасній філософії і культурології визначається як проблема «Схід – Захід». Узагальнюючи особливості східного і західного типів мислення, Р. Генон їх розглядав як типи цивілізацій – *традиціоналістські*, він відніс до східних, а *прогресистські* до західних [5, 46]. Щодо відмінностей вихідних канонічних джерел, які спрямовують всі сфери людського життя слід зазначити, що філософія країн Сходу ґрунтується на єдиному духовному каноні життя, спрямованому на духовне удосконалення людини, дотриманні морально-етичних норм, що кристалізувались віками і зафіксовані в стародавніх текстах: Карані, Ведах і китайському П'ятикнижжі.

Східні філософи протягом багатьох віків намагались підпорядкувати індивідуальне світовому цілому, постійно доводячи його домінування над індивідуальним. Поряд з цінуванням і відданістю традиціям, на сході сформувалось поклоніння вчителю – життєвому наставнику, що засвідчує *традиціоналізм* і панування художньо-образного стилю мислення та переважання його над науковим. Західна філософія виступає антиподом східному філософствуванню, тенденціозно спрямовуючи свої умовиводи в русло «раціонально-логічних та аналітичних досліджень, теоретичних систематизацій, має абстрактно-понятійний характер і виходить із певної автономності основних сфер як індивідуального так і суспільного життя» [5, 47].

«Протистояння «Схід – Захід» не вичерпує всієї строкатої картини життя сучасного людства, але воно є найвпливовішим і контрастним. Певною мірою із цим протистоянням пов'язана й історія України: чим далі ми йдемо в минуле тим тіснішим виявляються її зв'язки з східною культурою (контакти з хозарами, половцями, кримськими татарами, Туреччиною та ін.), але в епоху Нового часу і далі Україна все більше наближалась до західноєвропейської культури. Отже розуміння «Схід – Захід» дає нам змогу уважніше придивитись до певних аспектів української культури і філософії» (В. Петрушенко) [5; 47, 48].

Історія виникнення перших шкіл у Китаї уходить своїми коренями в глибини віків – третє тисячоліття до н.е., що відноситься до стародавньої епохи Шан Ін (XVI-XI ст. до н.е.). Найбільший вплив на розвиток виховання підростаючого покоління, освіти і педагогічної думки зробили педагогічні ідеї Конфуція та послідовників його вчення Менци (біля 372-269 рр. до н.е.), Сюньци (біля 313-236 рр. до н.е.) та ін.

Педагогічні погляди Конфуція знайшли своє віддзеркалення в книзі «Бесіди і судження». Протягом тривалого часу, на різних ступенях навчання (початковій, середній і вищій) використовувались ним розроблені навчальні посібники: «Книга пісень» («Ши»); «Книга обрядів і правил» («Лі») – о етиці і правилах поведінки; «Книга змін» («І») – про філософію; «Книга музики» («Юе») – про музику, мистецтво і фізичну культуру та багато інших. Основу переважно гуманітарних знань закладених у підручниках склали стародавні китайські традиції і документи [6, 40-44].

Система шкільної і вищої освіти в Китаї, що дісталась їй у спадок із стародавніми морально-виховними канонами, збереглася майже до початку ХХ століття, що дало можливість накопичити багатий досвід в галузі освіти і виховання. Нові соціально-політичні умови розвитку китайського суспільства спонукали до історичного переосмислення динаміки освітньо-культурних процесів і ознайомлення з досвідом опанування мистецькою освітою в країнах європейського регіону (зокрема в українських інститутах мистецтв) з метою його трансформації до традиційної китайської освітньо-виховної системи.

Сучасний етап вищої мистецької освіти в Україні характеризується процесами міжкультурної інтеграції, пов'язаної з перенесенням кращих надбань національної освіти і педагогічного досвіду однієї культури в іншу. З цього приводу І. Зязюн зазначає, що: “Національна освіта, що готує людину до життя в своїй культурі, можлива лише в інтеграції з світовими культурами із врахуванням опанування національних і загальнолюдських цінностей” [4, 10].

Але навчання китайських студентів вокальному мистецтву в педагогічних університетах має свої особливості, які для викладачів проявляються «в потребі знати заздалегідь саме ті професійні ситуації, в яких велика вірогідність міжкультурного непорозуміння, а також непересічна важливість визначення й точного позначення тих глибинних етнокультурних цінностей, що складають основу розуміння чужої мови та культури, а не лише формальні етикетні ситуації. ... Навчально-виховна робота українських педагогів сольного співу серед іноземних вокалістів вимагає від обох сторін толерантного міжетнічного діалогу та знання основ чужої та лінгвокультурної традиції, відомої доти переважно з літературних джерел і все ще малодоступної” (В. Антонюк) [2, 73].

Нова освітня ситуація модернізації мистецької національної освіти в системі вокальної підготовки майбутніх учителів музики, вимагає фундаменталізації і визначення її теоретико-методологічних засад, оскільки викликає постійний інтерес до традицій інших народів світу, піднімаючи тим самим її на якісно новий рівень – рівень полікультурної освіти і вимагає створення оптимальних умов для ефективного розвитку полікультурного середовища.

Десятирічний досвід міжкультурної комунікації українських науковців цієї галузі і китайських молодих вчених створив новий напрям і накопичив певну наукову базу цікавих інноваційних здобутків. Визначення методологічних засад у вокальної підготовки китайських студентів у інститутах мистецтв допоможе розширити їх базу історико-культурних і вокально-теоретичних знань, спрямованих на більш глибоке опанування виконавською майстерністю в системі міжкультурної інтеграції вокальних традицій майбутніх учителів музики України і Китаю.

Література

1. Абдуллин Э.Б. Методология педагогики музыкального образования: учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / Э.Б. Абдуллин. 3-е изд., испр. и доп. – М.: “Издательство Гном”, 2010. – 416 с.
2. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): [підручник /2-ге вид.] / Валентина Геніївна Антонюк. – К.: LAT&K, 2012. – 192 с.
3. Вей Лімін. Культурні традиції у підготовці китайських студентів до співацької діяльності / Вей Лімін // Національно-культурний простір України ХХІ ст.: стан і перспективи. – К.: НАКККіМ, 2010. – С. 339-344.
4. Зязюн І.А. Інтегративна функція культури в інформаційному суспільстві / І.А. Зязюн // Професійно-художня освіта України: зб. наук. праць [редкол.: І.А. Зязюн (голова), В.О. Радкевич, Н.М. Чепурна та ін.]. – Київ; Черкаси: Видавництво “Черкаський ЦНТЕГ”, 2007. – Вип. IV. – С. 5-14.
5. Петрушенко В.Л. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрямки філософії Стародавнього Китаю // Філософія : курс лекцій : навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Віктор Леонтійович Петрушенко. – 4-те видання, стереотип. – Львів: “Новий Світ. – 2000”, 2006. – 506 с.

6. Пискунов А.И. Школьное дело и зарождение педагогической мысли в Древнем и средневековом Китае // История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в. : учеб. пособ. для пед. учебн. заведений / [под ред. акад. РАО Алексея Ивановича Пискунова]. – 2-е изд., испр. и дополн. – М. : ТЦ Сфера, 2005. – 512 с.

7. Філософія : підручник / С.П. Щербо, О.А. Заглада. – [5-е вид.]. – К.: Кондор, 2011. – 546 с.

8. Щолокова О.П. Музичне мистецтво країн Передньої Азії // Світова художня культура: Від первісного суспільства до початку середньовіччя: навч. посіб. / О.П. Щолокова, С.В. Шип, О.Л. Шевнюк, О.М. Семашко. – К.: Вища шк., 2004. – С.70-75 (175 с.).

УДК 378.147.016:78

Ха Ту

ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМОРЕГУЛЮВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У СПІВАЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Статья раскрывает особенности формирования способности к саморегулированию будущих учителей музыки в процессе певческой деятельности. Структурный анализ выделенного феномена позволил определить этапы формирования способности к саморегулированию студентов институтов искусств педагогических университетов. Экспериментальная работа проходила в три этапа, а именно: побудительно-информационного, операционно-рефлексивного, самостоятельно-творческого.

Ключевые слова: способность к саморегулированию, певческая деятельность, будущие учителя музыки, рефлексия, методика.

The article reveals the peculiarities of the ability to self-regulation of future music teachers in the process of singing activity. Structural analysis of the selected phenomenon allowed us to determine the steps of forming ability of students to self-regulation Art Institute of pedagogical universities. The experimental work took place in three stages, namely the causative-informational, operational and reflective, self-creative.

Keywords: the ability to self-regulation, singing activity, future teachers of music, reflection, technique.

Модернізація системи вищої освіти в державі є об'єктивною необхідністю щодо розширення її функцій і ролі в суспільстві. Сьогодні вона розглядається у суспільстві не стільки як інституція задоволення фахових потреб особистості, а як її духовна необхідність. Соціально-економічні та духовні зрушення, що відбуваються в сучасному суспільстві, зумовлюють потребу підготовки фахівців у галузі музичного мистецтва, здатних до безперервного саморозвитку, самоосвіти та самовиховання, творчої самореалізації у процесі музично-педагогічної взаємодії на засадах толерантності й гуманізму. У контексті стратегічних завдань сучасної системи освіти, окреслених у Законі про вищу освіту, визначальним напрямом є створення умов для формування творчої самостійності особистості стосовно питань власного саморозвитку й самовдосконалення, організації навчально-виховного процесу, спрямованого на набуття таких особистісних якостей, що забезпечать її всебічний розвиток у процесі вокального навчання у мистецькому вищому навчальному закладі та адаптацію до умов реальної музично-педагогічної діяльності [1, 13].

Специфіка вокального-виконавської діяльності майбутніх учителів музики привертає увагу як діячів музичної культури Китаю (Бай Шаожун, Ван Чао-вень, Лі Фан, Лінь Хай, Фан Дін-Тан, Цзін Нань та ін.), так і музичних педагогів України (В.Антонюк, А.Болгарський, Л.Василенко, Н.Гребенюк, П.Ковалик, А.Козир, О.Коренюк, А.Мартинюк, П.Ніколаєнко, Г.Падалка та ін.) Узагальнені результати музично-теоретичної думки свідчать про дбайливе